

መገንዘብ ቢቻልም 1ኛ አመልካችም ሟች ባለቤታቸው በጋብቻ ጊዜ ያፈሩትን ቤት በትርፍነት ለመንግሥት ማስረክባቸው እስከተረጋገጠ ድረስ የሟች የግል ንብረት የነበረውንና ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ቤት ከአዋጁ መንፈስ አኳያ ያለምንም ሌላ ተጨማሪ ስምምነት ይህ ሁኔታ በእራሱ ቤቱን የጋራ ማድረጋቸውን ስለሚያስገነዝብ የሥር ፍ/ቤቶች ለክሱ ምክንያት የሆነው ይህም ቤት የ1ኛ አመልካችና የሟች ባለቤታቸው አይደለም በማለት የሰጡት ውሳኔ ከአዋጁ ጋር ያልተጣጣመና የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ማ ኔ

1. የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 41151 በታህሳስ 24 ቀን 1998 ዓ.ም በሰጠው ፍርድ ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን በቂርቆስ ክ/ከተማ ቀበሌ 09 ክልል ቁጥር 836 የሆነው ቤት የ1ኛ አመልካችና የሟች ባለቤታቸው አቶ ኢላላ ኢብሳ የጋራ ንብረት አይደለም ማለቱ እደዚሁም የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 23027 በየካቲት 9 ቀን 1999 ዓ.ም የከፍተኛ ፍ/ቤትን ውሳኔ በማጽናት የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. በቂርቆስ ክ/ከተማ ቀበሌ 09 ክልል የሚገኘው የቤት ቁጥር 836 የሆነው ቤት የ1ኛ አመልካችና የሟች ባለቤታቸው አቶ ኢላላ ኢብሳ የጋራ ንብረት ነው ተብሎ ተወስኗል።
3. ከላይ የተጠቀሰውና የ1ኛ አመልካችና የሟች አቶ ኢላላ ኢብሳ ቤት ተገምቶ በ1ኛ አመልካችና የሟች ወራሾች በሆኑት 2ኛ አመልካችና በተጠሪ መካከል ስምምነት ከተገኘ አንዱ ለሌላው የግምቱን ግማሽ በመክፈል ቤቱን እንዲያስቀረው ተወስኗል። በዚህ መልኩ መስማማት ካልቻሉ ቤቱ ተገምቶ በሐራጅ እንዲሸጥና የሽያጩን ገንዘብ ግማሹን 1ኛ አመልካች እንዲወስዱ ግማሹን ደግሞ 2ኛ አመልካችና ተጠሪ እኩል እንዲካፈሉ ተወስኗል።

4. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።።

5. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።።

ዙ/ዘ

230 የሰበር መ.ቁ. 29402

... 19 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች:- መንበረሰሐይ ታደሰ

ፍስሐ ወርቅነህ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሰ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች:- ወ/ሮ ሐዳስ ታረቀ ቀረበች

ተጠሪ:- የ፲አለቃ አስመላሽ ኃይለሥላሴ ቀረበ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።።

ፍ ር ድ

ለአቤቱታው መነሻ የሆነው ጉዳይ የጋብቻን በፍቺ መፍረስ ተከትሎ የተነሣውን የንብረት ክፍፍል የሚመለከት ነው። ክርክሩ የተጀመረው በማህበራዊ ፍ/ቤት ሲሆን በዚህ ወቅት በተደረገው ክርክር ባልና ሚስቱ በጋራ ያፈሩት ቤት እንዳለ ተረጋግጧል። በመሆኑም ቤቱ የአመልካች እና የተጠሪ የጋራ ንብረት ነው በማለት ፍ/ቤቱ በአንድ በኩል የወሰነ ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ ቤቱ የተሠራበት ቦታ የተጠሪ የግል ሀብቱ ነው የሚል ምክንያት በመስጠት ቦታው ለክፍፍል አይቀርብም፤ የተጠሪ የግሉ ሆኖ ይኑር በማለት ወስኗል። በዚህ ውሳኔ ላይ ይግባኝ የቀረበላቸው የበላይ ፍ/ቤቶችም ውሳኔው ስህተት የለበትም ብለዋል። አቤቱታው የቀረበው በዚሁ ላይ ነው።

የሰበር ችሎቱ አመልካች መጋቢት 7 ቀን 1999 ዓ.ም በፃፈችው ማመልከቻ ያቀረበችውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ተጠሪን አስቀርቦ

ክርክሩን ሰምቷል። አቤቱታው በሰበር ችሎት እንዲታይ የተወሰነው ቤቱ የባልና ሚስቱ የጋራ ንብረት ነው ከተባለ በኋላ፣ ቦታው ግን የተጠሪ የግል ንብረት ይሁን ተብሎ የተሰጠውን ውሳኔ አግባብነት ለመመርመር ነው። በዚህ መሠረትም ይህን ነጥብ ከቀረበው ክርክር፣ አቤቱታ ከቀረበበት ውሳኔ እና ከሕገ ጋር አገናዝበን መርምረናል።

የከተማ ቦታንና ትርፍ ቤትን የመንግሥት ንብረት ለማድረግ የወጣው አዋጅ ቁ.47/67 ከታወጀመበት ጊዜ ጀምሮ እና በአሁኑም ጊዜ የከተማ ቦታ በግለሰቦች በርስትነት የሚያዝ አይደለም። የቦታው (መሬቱ) ባለቤት መንግሥት በመሆኑ ግለሰቦች በቦታው ላይ የመጠቀም መብት ነው የሚኖራቸው። ከዚህም መገንዘብ የሚቻለው ይህን ቦታ ወይም መሬት የአዚህኛው ወይም የዚያኛው የግል ንብረት ነው ብሎ መወሰን የማይቻል እንደሆነ ነው። በእርግጥ በቦታው ላይ የተሠራው ቤት የአንዱ ወይም የሌላው የግል ንብረት ነው ማለት ይቻላል። በሌላ በኩል ደግሞ ቤት የሚሠራው በመሬት ላይ እንደመሆኑ ቤትን ካረፈበት መሬት (ቦታ) ለይቶ (ነጥሎ) ማየት አይቻልም። በአንድ በተወሰነው መሬት (ቦታ) ላይ ቤት የሠሩ ሰዎችም በቦታው ላይ የመጠቀም መብት ይኖራቸዋል ወይም እንዳላቸው ይገመታል።

በያዝነው ጉዳይ እንደምንመለከተው አመልካች እና ተጠሪ ንብረትነቱ የመንግሥት በሆነው ቦታ (መሬት) ላይ የጋራ ቤት ሠርተው ሲኖሩ ቆይተዋል። በዚህ መሠረትም ቤቱ እኩል የጋራቸው ነው እስከተባለ ድረስ በቦታው (ቤቱ ባረፈበት መሬት) ላይ ባላቸው የመጠቀም መብት ልዩነት መፍጠር አይቻልም። ከፍ ሲል እንዳመለከትነውም ቤቱ ካረፈበት መሬት (ቦታ) ተነጥሎ የሚታይ ባለመሆኑ ወይም ከመሬቱ ውጪ ሊታይ ስለማይችል አመልካች ቤቱ ካረፈበት መሬት በመለስ ባለው ብቻ ነው የጋራ ባለሃብት የምትሆነው ብሎ መደምደም ትክክል አይደለም፤ ትርጉምም አየኖረውም። በሌላ አነጋገር በዚህ ድምዳሜ መሠረት አመልካች በቤቱ ላይ የእኩል መብት አላት ተብሎ ተወስኖአል ለማለት አይቻልም። ከዚህ የተነሳም አመልካች የጋራ መብት ያላት በቦታው (በመሬቱ) ላይ ባረፈው ሕንፃ (ቤት) ላይ ብቻ ነው

በሚል በሥር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ው ሣ ኔ

1. በማህበራዊ ፍ/ቤት፣ በመቀጠልም በወረዳ ፍ/ቤት እና በመጨረሻም በትግራይ ብ/ክ/መ/ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ.ቁ. 18601 የካቲት 27 ቀን 1999 ዓ.ም የተሰጠው ው' 232 /ሥ/ሥ/ሕግ ቁ. 348(1) መሠረት ተሸርክል።
2. አመልካች ያለምንም ልዩነት ማለትም ቤቱ ባረፈበት መሬት ላይ ያለውን የመጠቀም መብት ጨምሮ የቤቱ እኩል ባለሀብት ናት ብለናል።
3. በዚህ ሰበር ችሎት ውሳኔ መሠረት እንዲፈፀም ይፃፍ። መዝገቡ ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለት

ተ.ወ